

ritum Cyrenensis hujus magnum commemoras, quia tulit crucem Domini, et Afrum dicis. Orientalis est. Lybia enim duobus modis dicitur, vel ista quæ proprie Africa est, vel illa Orientis pars, quæ contigua est Africæ, et omnino collimitanea. Sed Afer fuerit Cyrenensis. Beatum putas, quod angariatus crucem tulerit? Quanto melius forte diceret alius in Arimathæa remansisse Ecclesiam Christi? Quia Joseph ille dives ab Arimathæa<sup>1</sup>, habens ante oculos regnum Dei, non angariatus, non coactus venit ad crucem Domini: cum cæteri formidarent, petiit a Pilato sepeliendum corpus Domini, de ligno deposuit, obsecutus est funeri, in sepulcro condidit, laudatus est in Evangelio. Quia ergo de Arimathæa fuit iste pius tantum exhibens obsequium corpori Domini, in Arimathæa remansit Ecclesia? Aut si magis vos delectat angariatus, id est, qui cogitur tollere crucem; recte ergo faciunt imperatores catholici, qui vos cogunt ad unitatem.

### SERMO XLVII<sup>2</sup>.

De ovibus, in Ezechiel cap. xxxiv. ab illis verbis: *Et vos oves meæ* etc. usque *Et ego vester, dicit Dominus Deus*. Contra Donatistas.

I. VERBA quæ cantavimus, continent professionem nostram, quia oves Dei sumus: nec importune poscimus cum lacrymis ejus misericordiam, cujus oves sumus. Diximus enim: « Ploremus ante Dominum, qui fecit nos; quoniam » ipse est Dominus Deus noster<sup>3</sup>. » Ne quisquam plorans

<sup>1</sup> Matth. xxvii, 57. — <sup>2</sup> Alias in tom. ix. — <sup>3</sup> Psal. xciv, 6, 7.

se exaudiri posse desperet, commemorata est necessitudo quædam exaudiendi nos Deo. « Quoniam ipse est Dominus noster, qui fecit nos. » Ille Deus noster: nos populus pascuæ ejus et oves manuum ejus. » Pastores homines, vel etiam patresfamilias domini pecorum, oves quas habent, non ipsi fecerunt: oves quas pascunt, non ipsi creaverunt: noster autem Dominus Deus, quia Deus et creator est, fecit sibi oves quas habeat, et quas pascat: nec alter instituit, quas ipse pascit; nec quas ipse instituit, alter pascit. Ploremus ergo ante illum. Neque enim in bono sumus, cum in hoc sæculo sumus. Cum enim placebimus Domino in regione vivorum, tunc detergentur lacrymæ nostræ; et dicemus ei laudes, qui nos exemit de vinculis mortis, pedes nostros a lapsu, oculos nostros a lacrymis, ut placeamus Domino in regione vivorum<sup>1</sup>: quia difficile est ut ei placeatur in regione mortuorum: Est autem et hic unde illi placeamus, ejus misericordiam in nos deprecando, a peccatis nos, quantum possumus, abstinendo, in quantum autem non possumus, confitendo atque plangendo. Ita in hac vita sumus sperantes aliam vitam, plorantes in spe; imo plorantes in re, gaudentes in spe.

II. Professi ergo in hoc cantico, quia oves ejus sumus, populus pascuæ ejus, oves manuum ejus; audiamus quid ad nos loquatur, tanquam ad oves suas. Pridem pastoribus loquebatur superiore lectione: præsentem autem et hodiernam ovibus loquitur. In illis ergo ejus verbis nos cum tremore audiebamus, vos cum securitate: quid ergo in istis verbis hodiernis? Numquid vicissim nos cum securitate, vos cum tremore? Non utique. Primo, quia et si pastores sumus, pastor non solum quod dicitur ad pastores, cum tremore audit, sed etiam quod dicitur ad oves. Si enim securus audit quod ad oves dicitur, non

<sup>1</sup> Psal. cxiv, 8, 9.

est illi cura de ovibus. Deinde jam et tunc diximus Charitati Vestrae, duo quaedam in nobis esse considerata : unum, quod Christiani sumus ; alterum quod praepositi sumus<sup>1</sup>. Quod ergo praepositi sumus, inter pastores deputamur, si boni sumus : quod autem Christiani sumus, et nos vobiscum oves sumus. Sive ergo Dominus pastoribus loquatur, sive ovibus, nos omnia cum tremore oportet audire : nec recedat sollicitudo de cordibus nostris, ut ploremus ante Dominum qui fecit nos.

III. Audiamus itaque, fratres, unde Dominus oves improbas corripiat, et quid promittat ovibus suis. « Et » vos, inquit, oves meae, haec dicit Dominus Deus<sup>2</sup>. » Primo, quanta felicitas est, esse gregem Dei, si quis cogitet, fratres, etiam in istis lacrymis et in istis tribulationibus magnum gaudium concipit. Neque enim in ejus grege est, quem lupi possunt flagellare, aut cujus somnum possunt captare praedones. Illi enim dictum est : « Qui pascis Israël<sup>3</sup> : » de quo dictum est : « Non dormiet, neque dormitabit, qui custodit Israël<sup>4</sup>. » Vigilat ergo ille super nos vigilantibus nobis, vigilat et dormientibus nobis. Si ergo de pastore homine securum est pecus hominis ; quanta debet esse nostra securitas pascente Deo, non tantum quia pascit nos, sed etiam quia fecit nos ?

IV. Una est nostra sollicitudo, quae nobis imponitur, audire vocem pastoris : et est nunc tempus audiendi, quia ille nondum assumpsit tempus judicandi. Qui loquitur, modo tacet. Loquitur enim in praeepto, tacet in judicio. Ideo dicit quodam in loco : « Tacui, numquid semper » tacebo<sup>5</sup> ? » Quomodo tacuit, cum hoc ipsum loquendo dixerit ? Qui dicit, Tacui, non tacet : quia et hoc ipsum dicere, Tacui, non tacere est. Audio ergo te loquentem

<sup>1</sup> Vide in superiore Sermonem n. 3. — <sup>2</sup> Ezech. xxxiv, 17. — <sup>3</sup> Psal. lxxix, 2. — <sup>4</sup> Id. cxx, 4. — <sup>5</sup> Isaï. xlii, 14.

in tot praeeptis, in tot sacramentis, in tot paginis, in tot libris : audio denique in hoc ipso quod dicit, « Tacui, » numquid semper tacebo ? » Quomodo ergo tacuisti ? Quia nondum dico : « Venite, benedicti Patris mei, percipite » regnum<sup>1</sup>. » Et nondum dico aliis : « Ite, maledicti in » ignem aeternum, qui praeparatus est diabolo et angelis » ejus<sup>2</sup> : » et haec ipsa ita nondum dico, ut jam praedicam. Ultimam sententiam, quam dicturus est iudex, in tabella scripturus manu sua, ultra quam sententiam nihil jam iudicaturus est, partes non audiunt : illis foras exeuntibus scribitur. Attonitae sunt ambae partes atque suspensae, contra quam vel pro qua sententia illius procedat. Magnum secretum iudicis, unde secretarium nominatur. Magnus timor eorum qui in causa sunt ; quid ille cogitet, et quid scribat ignoratur : et homo est, et illi de quibus ille iudicat, utique homines sunt. Ille autem Deus noster est, et nos populus pascuae ejus et oves manuum ejus. Et cum sit ille Creator, nos creatura ; ille immortalis, nos mortales ; ille invisibilis, nos visibiles ; noluit nos in hac vita latere, quam ultimam sententiam in fine dicturus sit. Nemo ante dicit, Damno, qui vult damnare : nemo ante dicit, Ferio, qui vult ferire.

V. Magna ergo lenitas, magna misericordia, magna mansuetudo : sed si non abutamur patientia ejus ad nostram nequitiam ; et illo nostra portante peccata, nos quasi ad faciendum ei onus augeamus peccata peccatis ; quasi ut ille plus portet, qui non laborat cum portat : peccata nostra, quibus adhuc parcit, quia adhuc sustinet, illius ostendunt patientiam, nostram cumulant sarcinam. « Ignoras, inquit, quia patientia Dei ad poenitentiam te adducit<sup>3</sup> ? » Patientia illa est, quam taciturnitatem vocat, de qua dicit : « Tacui, numquid semper tacebo ? »

<sup>1</sup> Matt. xxv, 34. — <sup>2</sup> Ibid. 41. — <sup>3</sup> Rom. ii, 4.

Ergo cum argueret quosdam, et diceret : « Qui prædicas » non furandum, furaris; qui dicis non adulterandum, » adulteras, » etc. ait : « An divitias bonitatis ejus et longanimitatis contemnis<sup>1</sup>? » Quia ille bonus est, quia longanimis, quia videt et tacet, quia videt et sustinet, putas illum iniquum? « Ignoras, quia patientia Dei ad » pœnitentiam te adducit? » Et vide si semper tacebit : qui modo tacet. « Tu autem, inquit, secundum duritiam » cordis tui et cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in » die iræ et revelationis justi judicii Dei, qui reddet uni- » cuique secundum opera sua<sup>2</sup>. » Ergo tacet, numquid semper tacebit? Item dicit post quædam enumerata peccata : « Hæc fecisti, et tacui<sup>3</sup> : » id est, hæc fecisti, et non vindicavi : suspicatus es iniquitatem, quod ero tui similis. Et revera hoc cogitant multi, cum fecerint multa mala, et mali sibi accidere nihil viderint, non tantum placent eis facta sua mala, sed etiam Deo placere putant : in tantum procedit impietas, ut et Deum sibi similem existimet impius contemptor. Et cum Deus eum adducat monendo, docendo, hortando, corripiendo, ad similitudinem suam; non solum non sequitur similitudinem Dei, sed Deum vult ducere ad similitudinem suam. Hæc est iniquitas major, quam ipsa peccata, a quibus se non corrigit. Suspicatus es iniquitatem, quod ero tibi similis? Et quid sequitur? Arguam te. Quare hoc? « Tacui, numquid semper tacebo? » Itaque, fratres, quoniam sermo iste qui de Dei ore procedit, et me terret, et vos; (omnes enim unam spem bonam habemus in illo, et omnes pariter timere debemus, ne illo offenso non inveniamus quod sperabamus, sed experiamur quod contempsimus :) audiamus omnes tanquam oves Dei, dum loquitur qui tacet, dum monet nos, et nondum judicat

<sup>1</sup> Rom. II, 21, etc. — <sup>2</sup> Ibid. 5, 6. — <sup>3</sup> Psal. XLIX, 21

nos qui fecit nos, dum vacat audire, dum licet et legere.

VI. « Et vos, inquit, oves meæ, hæc dicit Dominus » Deus, Ecce ego judico inter ovem et ovem, et arietes » et hircos<sup>1</sup>. » Quid hic faciunt hirci in grege Dei? In eisdem pascuis, in eisdem fontibus, et hirci tamen sinistrae destinati dextris miscentur, et prius tolerantur qui separabuntur, et hic exercetur ovium patientia ad similitudinem patientiæ Dei. Separatio enim ab illo erit, aliorum ad sinistram, aliorum ad dexteram. Nunc autem ipse tacet, tu vis loqui. Sed unde dico, tu vis loqui? Unde ipse tacet. A vindicta judicii, non a verbo correptionis. Ipse nondum separat, tu vis separare. Ipse mixta tolerat, qui seminavit. Si ante ventilationem frumentum vis esse purgatum, tuo vento pessime ventilaberis. Licuerit servis dicere : « Vis imus, et colligimus ea? » Stomachati enim sunt videndo zizania, et doluerunt segeti bonæ permixta zizania; et dixerunt, « Nonne bonum semen seminasti<sup>2</sup>? » » Unde ergo apparuerunt zizania? » Ille rationem reddidit unde apparuerunt; non tamen permisit ut ante tempus evellerentur. Quamvis et ipsi servi stomachati adversus zizania; consilium tamen et præceptum a domino expectiverunt. Displicebant illa inter segetem : sed videbant servi, quia si vel in ipsis zizaniis evellendis aliquid sua sponte facerent, ipsi zizaniis annumerarentur. A domino expectaverunt præceptam, jussionem regis sui quæsierunt : « Vis, imus, et colligimus ea? » Et ille, Non. Et reddidit inde causam : « Ne forte, cum vultis colligere » zizania, eradicetis simul et triticum. » Sedavit ab indignatione, nec reliquit in dolore! Grave enim videbatur servis esse zizania inter frumentum; et vere grave erat. Sed alia est conditio agri, alia quies horrei. Tolera, ad hoc enim natus es : tolera, quia forte toleratus es. Si sem-

<sup>1</sup> Ezech. xxxiv, 17. — <sup>2</sup> Matth. xiii, 28, etc.

per bonus fuisti, habeto misericordiam: si aliquando malus fuisti, noli perdere memoriam. Et quis est semper bonus? Facilius, si te Deus diligenter discutiatur, inveniet te etiam nunc malum, quam tu te semper bonum. Ergo toleranda sunt zizania hæc inter frumentum, hirci inter arietes, hædi inter oves. Quid autem ille de frumento? « In tempore, inquit, messis, dicam messoribus: Colligite primum zizania, et alligate in fasciculos ad comburendum ea, triticum autem meum recondite in horreo. » Transiet ergo agri concretio, veniet messis discretio. Exigit de nobis modo Dominus patientiam, quam proponit in se, dicens tibi, Ego certe si modo voluero judicare, numquid inique judicabo? Ego si modo voluero judicare, numquid falli potero? Si ego qui semper recte judico, et qui falli non possum, differo iudicium meum; tu ignorans quemadmodum iudicandus sis, audes tam præpropere judicare? Videte, fratres, quemadmodum illis servis volentibus ante tempus eradicare zizania, hoc opus nec in messe concessit. Ait enim: « In tempore messis dicam messoribus: » non ait, Dicam vobis. Sed quid, si ipsi servi messorum erunt? Non. Nam exponens omnia singillatim, « Messores, ait, Angeli sunt. » Homo ergo carne septus, carnem portans, aut forte caro totus, id est, caro corpore, carnalis animo, audes ante usurpare officium alienum, quod nec in messe erit tuum? Hoc de separandis zizaniis: de hircis quid? « Cum venerit Filius » hominis, et omnes Angeli cum eo, sedebit in sede gloriæ » suæ, et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eas, sicut pastor separat oves ab hædis<sup>1</sup>. » Et veniet, et separabit: veniet messis, et separabuntur. Modo ergo tempus separationis non est, sed tolerationis. Nec ideo ista dicimus, fratres, ut corripiendi dormiat diligen-

<sup>1</sup> Matth. xiii, 31, 32.

tia: imo vero ne in illud iudicium incauti veniamus, et cæci negligentes cæcitatem nostram subito nos ad sinistram inveniamus, disciplina exerceatur, iudicium non præcipitetur.

VII. Quid ergo Dominus? « Ecce ego iudico inter ovem » et ovem, et arietes et hircos<sup>1</sup>. Ego iudico: » magna securitas, ipse iudicat, securi sint boni. Iudicem ipsorum nullus adversarius corrumpit, nullus advocatus circumvenit, nullus testis illudit. Sed quantum securi sunt boni, tantum timeant mali. Non talis iudicat, cui aliquid abscondatur. Numquid enim Deus iudicans quæsiturus est testes, per quos discat quis sis? Unde potest falli quis sis, qui noverat quis esses futurus? Te interrogat, non alium de te. « Dominus, inquit, interrogat iustum et impium<sup>2</sup>. » Interrogat autem te, non ut discat a te, sed ut confundat te. Habentes ergo iudicem talem, quem nemo contra nos fallit, nemo pro nobis; sic agamus, ut ejus iudicium venturum non timeamus, sed expectemus et desideremus. Numquid enim frumenta timent, ne mittantur in horreum? Imo optant vehementer, et desiderant. Numquid oves timent, ne ponantur ad dexteram? Imo nihil eis tam tardum est, quam donec fiat. Hi vero ex animo et tota sinceritate dicunt, cum orant: « Veniat regnum tuum<sup>3</sup>. » Mali vero hominis in his verbis et cor trepidat, et lingua titubat. Quomodo enim dicis: « Veniet regnum tuum? » Ecce veniet: qualem te inveniet? Sic ergo age, ut securus ores. Et si quid forte inest in conscientia errati atque peccati, habes in ipsa oratione medicinam: « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris<sup>4</sup>. » Voluit enim Deus sic te esse debitorem, ut habeas debitorem. Peccando quippe inimicum te facis Deo: sed attende ne forte tu habeas inimicum. Dimitte, et dimit-

<sup>1</sup> Ezech. xxxiv, 17. — <sup>2</sup> Psal. x, 6. — <sup>3</sup> Matth. vi, 10. — <sup>4</sup> Ibid. 12.

tetur tibi. Quod facis qui potes in peccato inveniri, hoc in te faciet qui de nullo peccato poteris judicari. Si autem ut homo in peccato positus, peccatori tuo non parcis, nec tuam in illo conditionem respicis, nec de cætero lapsum tuæ fragilitatis horrescis; quid tibi facturus est, qui tam securus judicat, quomodo qui nunquam peccat?

VIII. Danda ergo opera est puræ conscientiae: et si forte aliquis inest scrupulus, « Præveniamus faciem ejus in confessione. » In Psalmo nunc, cum cantaretur, audivimus: « Præveniamus faciem ejus in confessione. » Præveniamus eum, ne nos ipse præveniat. Post confessionem non afferet ultionem, si et tu post confessionem non repetas iniquitatem. Præveni antequam præveniaris. Quia enim venturus est, certum est: perdes, si non desideras quod futurum est. Nam et te nolente venturus est. Numquid eum dilaturus es, recusando ne veniat? Sicut noverat horam qua judicari debuit, sic novit et horam qua debeat judicare. Veniet ille, tu vide qualis futurus sis. Hodie inest scrupulus, hodie sit confessio, hodie renuntietur scrupulo; hodie dimittitur, hodie laxatur. Non est ut dicas: Differt Deus veniam: tu noli differre medicinam tuam. Habes enim aliquid in animo quod te angat: et si angit, et sollicitat. Utique si in domo tua esset lapis offendens oculos tuos, juberet eum auferri de medio; maxime si aliquem paulo majorem hospitem in domo tua esses recepturus. Cum ergo Deum invocas, in te vocas; quomodo veniet in te, cui locum quo recipias, non mundasti? Sed minus idoneus es auferre de corde tuo, quod tibi ipse fecisti? Ipsum invoca, ut mundet; ipsum invita, ut intret: dum tamen quod facturus es, modo facias, cum loquitur monendo, et tacet judicando.

IX. Dixit hic hircos, dixit arietes, et judicat inter eos.

<sup>1</sup> Psal. xciv, 2.

Et quid eis dicit? « Numquid non sufficit vobis, quia bo- » nam pascuam pascebatis? et reliquias pascuæ vestræ » conculcabatis pedibus vestris; et potabatis aquam, quæ » subsidebat<sup>1</sup>, » id est, quæ pura et tranquilla erat, « et » reliquam pedibus vestris turbabatis: et oves meæ con- » culcationes pedum vestrorum depascebant, et contur- » batam pedibus vestris aquam potabant<sup>2</sup>. » Quid est hoc? Pascua Dei bona sunt, et fontes Dei puri sunt. Habemus hoc in Scripturis sanctis. Qui sunt ergo, qui quod tranquillum est inde bibunt; et quod mundum est inde pascuntur; et conculcant reliquias et turbant aquam, ut oves aliæ conculcatas herbas accipiant et aquam conturbatam bibant? Et hoc utique videtis displicere pastori, qui dicit dum fiunt ista, « Ego judico inter ovem et ovem: » ad hoc utique ne fiant. Sunt multi qui tranquille discunt, perturbate docent, et cum habeant doctorem patientem, sæviunt in discentem. Quam nos enim tranquille doceat ipsa Scriptura, quis nescit? Venit ergo aliquis, et legit præcepta Dei, legit et capit, capit tranquillus de tranquillo bibens, et de viridi et mundo pascens. Venit aliquis audire ab illo aliquid, indignatur, perturbatur, tarditatem aliquando serius intelligentis accusando, turbatum facit minus intelligere, quod poterat audire tranquillus.

X. Nec hoc ideo dixerim, fratres, quia non est aliquando corripienda duritia, quam ipsa tanta veritatis tranquillitas corripit, dicens: « O insensati et tardi corde ad credendum<sup>3</sup>! » si ista fiunt ea dilectione, qua volumus curam incutere hominibus, ad incutiendam diligentiam intentionis, et ad serenandam forte nubem mentis suæ, quam de curis sæculi contraxerunt; et forte cogitando alia inutilia, quod utile est audire non possunt. Deinde

<sup>1</sup> Ezech. xxxiv, 18. — <sup>2</sup> Ibid. 19. — <sup>3</sup> Luc. xxiv, 25.

etiamsi in se quisque videat tarditatem, non sine causa ille accusatur, ut Deum roget, et solvat tarditatem, donet veritatem. Aut enim si negligentia nostra minus intelligimus quod audivimus, utique negligentia corripienda est: aut si tarditas est, cum fuerit accusata, erit unde rogetur Deus. Nec doctores ergo tales reprehendendi sunt: sed qui hoc faciunt animo amaro, animo invido, ipsi conculcant pascua, et turbant fontes: quidquid forte noverint, ita volunt nosse, ut alii non noverint. Malignæ mentis homines, tartareo zelo pleni, lividi non in corpore, sed in corde, legerunt et intellexerunt; cum interrogati fuerint, Multum est ad te, ego tibi ista credam? et tu dignus es ista legere vel audire? Quid turbas aquam? Ambobus fons manat. Quid conculcas herbas communes? Non tu pluisti, ut nascerentur.

XI. Est aliud in his verbis, quod non absurde potest intelligi. Sunt homines qui putant sibi in bene vivendo sufficere conscientiam; et non valde curant, quid de illis alter existimet; ignorantes quia cum homo viderit hominem bonæ conscientiæ negligentius viventem, passim se cuilibet et ubilibet conjungentem, habentem scientiam quod nihil sit idolum, et tamen in idolio recubentem, conscientia illius cum sit infirma, ædificatur non ad ea quæ perscrutatur, sed ad ea quæ suspicatur<sup>1</sup>. Neque enim homo par tuus, frater tuus intrare potest in conscientiam tuam, quam novit Deus<sup>2</sup>. Conscientia tua coram Deo est, conversatio tua coram fratre tuo: si de te ille aliquid mali suspicans, perturbatus ædificatur ad aliquid faciendum, quod te putat facere, cum sic vivis, quid prodest, quia venter conscientiæ tuæ hausit aquam puram, et ille de tua negligenti conversatione bibit turbatam?

XII. Et audis tales, cum corripiuntur ne ista faciant,

<sup>1</sup> 1 Cor. viii, 10. — <sup>2</sup> Florus ad Galat. 1.

respondere nobis, et dicere, Apostolus dixit: « Si hominibus placere vellem, Christi servus non essem<sup>1</sup>. » Et hic aquam turbas, pascua conculcas. Attende melius, ne et tibi aquam turbes, quod ait Apostolus: « Si hominibus placere vellem, Christi servus non essem. » Optime accipio, apostolicam sententiam libenter agnosco. Sed aliud in Apostolo non legisti? « Placete omnibus per omnia, sicut et ego omnibus per omnia placeo, non quærens quod mihi prodest, sed quod multis, ut salvi fiant<sup>2</sup>. » Rursus eundem Apostolum non audisti? « Sine offensione estote Judæis et Græcis, et Ecclesiæ Dei<sup>3</sup>. » Tertio eundem Apostolum non audisti? « Providemus enim bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus<sup>4</sup>. » Ait ergo ille: « Expone itaque mihi, quomodo intelligam diversa atque contraria: » hac dicentem Apostolum: « Si hominibus placere vellem, Christi servus non essem: » hac dicentem: « Placete omnibus per omnia, sicut et ego omnibus per omnia placeo<sup>5</sup>: » hac dicentem: « Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ: » hac dicentem: « Providemus bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. » Si tranquillus audias, si tibi ipsi aquam tuæ mentis non perturbes, quantum potero, fortassis exponam. Sunt homines temerarii iudices, detractores, susurriones, murmuratores, quærentes suspicari quod non vident, quærentes etiam jactare quod nec suspicantur: contra tales quid remanet, nisi testimonium conscientiæ nostræ? Neque enim, fratres, etiam in illis quibus placere volumus, gloriam nostram quærimus, aut gloriam nostram quærere debemus, sed illorum salutem: ut si bene ambulamus, nos sequendo non errent, imita-

<sup>1</sup> Galat 1, 10. — <sup>2</sup> 1 Cor. x, 33. — <sup>3</sup> Ibid. 32. — <sup>4</sup> 2 Cor. viii, 21. — <sup>5</sup> 1 Cor. x, 33.

tores nostri sint, si nos Christi; **si** autem nos non Christi, imitatores sint Christi<sup>1</sup>. Ipse enim pascit gregem suum, et cum omnibus bene pascentibus ipse solus est: quia omnes in illo sunt. Non ergo utilitatem nostram quærimus, quando placere hominibus volumus: sed gaudemus eis placere quod bonum est, propter ipsorum utilitatem, non propter nostram dignitatem. Contra quos autem dixerit Apostolus: « Si hominibus placere vellem, Christi servus » non essem, manifestum est: » et propter quos dixerit: « Placete omnibus per omnia, sicut et ego omnibus placeo per omnia, manifestum est: » utrumque dilucidum, utrumque tranquillum, utrumque purum, utrumque non perturbatum: tu tantum pasce et bibe, noli conculcare et turbare.

XIII. Nam et Dominum ipsum Jesum Christum magistrum Apostolorum utique audisti: « Luceant opera vestra » coram hominibus, ut videant bona facta vestra, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est<sup>2</sup>: » id est, qui vos fecit tales. « Nos enim populus pascuæ ejus, et oves » manuum ejus<sup>3</sup>. » Ille ergo laudetur, qui te fecit bonum, si bonus es; non tu, qui per te ipsum non poteris esse nisi malus. Quid vis autem in contrarium ducere veritatem, ut quando boni aliquid facis, te velis laudari; quando mali aliquid facis, Dominum velis vituperari? Uti que enim qui dixit: « Luceant opera vestra coram hominibus: » ipse dixit in eodem sermone: « Nolite facere justitiam vestram coram hominibus<sup>4</sup>. » Sed sicut in Apostolo ista tibi contraria videbantur, sic et in Evangelio. Si autem non perturbes aquam cordis tui, et hic agnosces pacem Scripturarum, et habebis cum eis et tu pacem. Si autem tu cum eis habere nolueris pacem, tu in te committis litem tuam, illæ non amittent pacem suam. Propter

<sup>1</sup> 1 Cor. iv, 16. — <sup>2</sup> Matth. v, 16. — <sup>3</sup> Psal. xciv, 7. — <sup>4</sup> Matth. vi, 1.

illos enim qui se hominibus jactando commendant, et ita ventilant bona opera sua, ut finem honorum operum suorum in laude hominum ponant, eandemque laudem hominum quasi pro mercede computent honorum operum suorum; de his dicitur: « Amen dico vobis, perceperunt » mercedem suam<sup>1</sup>. » Contra eos dicitur: « Cavete justitiam vestram facere coram hominibus. » Proinde sequitur: « Ut videamini ab eis. » Ultra non ponit intentionem, hic fecit finem. Nolite sic facere coram hominibus, quidquid boni facitis, ut videamini ab eis, ut ipse sit finis operis vestri, videri ab eis. Nolite ergo sic, ut videamini ab eis. Hac autem non ibi ponit finem, ut videamur ab hominibus, coram quibus vult esse bona facta nostra: sed ait: « Luceant opera vestra coram hominibus, ut videant bona opera vestra<sup>2</sup>. » Non quievit, neque hic remansit: sed duxit hinc te sursum, et tulit te a te, (caderes enim, si esses in te:) et ubi tutus esses, posuit te: « Videant, inquit, bona opera vestra, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est. » Noli irasci, quia ille glorificatur: apud illum esto, et in illo glorificaberis. « Ut non gloriatur, ait Apostolus, omnis caro coram illo<sup>3</sup>. » Ergo sine gloria remanebimus? Non. Ait enim ipse: « Qui gloriatur, in Domino gloriatur<sup>4</sup>. » Nam et testimonium conscientiae nostræ ita nobis gloria est, quia in illo est. Nam si ita est gloria nostra, ut nobis placeamus, et efficiamur placentes nobis; valde stulto homini placet, qui sibi placet.

XIV. Curemus ergo, fratres, non tantum bene vivere, sed etiam coram hominibus bene conversari; nec tantum habere bonam conscientiam, sed quantum potest nostra infirmitas, quantum vigilantia fragilitatis humanæ, curemus nihil etiam facere quod veniat in malam suspicionem

<sup>1</sup> Matth. vi, 2. — <sup>2</sup> Id. v, 16. — <sup>3</sup> 1 Cor. i, 29. — <sup>4</sup> Ibid. 31.

infirmo fratri : ne forte puras herbas mandendo, et puras aquas bibendo conculcemus pascua Dei, et oves infirmæ conculcatum manducant, et turbatum bibant. Et væ, propter istum qui dicit : « Ego judico inter ovem et ovem<sup>1</sup>. »

XV. « Pro istis hæc dicit Dominus Deus ad eos : Ecce ego judico inter ovem fortem, et inter ovem imbecillam<sup>2</sup>. » Aliud aliquid dicat. Jam audivimus de his qui conculcant herbas, et perturbant aquas : audiamus aliud genus mali, et magnum genus mali. Postea de hircis nullam facit mentionem : semel illos nominavit, ut sciremus esse. Ipse enim illos bene novit. Postea sic loquitur, tanquam omnes oves sint. Primo quomodo ipse videt, postea vero quomodo nos videmus, locutus est. Hirci enim quia insunt, et quia in fine separabuntur, notum sit ovibus : modo tanquam inter ovem et ovem discerno. Non scit nisi prædestinatione et præscientia oves et hircos, ille solus, qui prædestinare potuit, qui præscire. Modo quia omnes sub signo Christi sunt, et omnes ad gratiam Dei accedunt, ovem te putas, hircum te forte Deus novit : sed tanquam ovis audi quod audis : « Ecce ego judico inter ovem fortem, et inter ovem imbecillam. »

XVI. « Quoniam lateribus et humeris vestris impellebatis, et cornibus vestris percutiebatis, et omne quod deficiebat comprimebatis, quoadusque dispergeretis eas foras<sup>3</sup>. » Quis hoc non intelligat ? quis non exhorrescat ? Si nullæ oves foris sunt, non est factum. Si autem multas oves foras errare plangimus, væ quorum humeris et lateribus et cornibus factum est. Non enim hæc facerent, nisi fortes oves. Quæ sunt fortes ? De suis viribus præsumentes. Quæ sunt fortes ? De sua justitia gloriantes. Non dividerunt oves, non foras miserunt, nisi qui se justos esse dixerunt : humeri audaces ad impellendum, quia non

<sup>1</sup> Ezech. xxxiv, 17. — <sup>2</sup> Ibid. 20. — <sup>3</sup> Ibid. 21.

portant sarcinam Dei : latera mala, conspirantes amici, societas pertinaciæ : cornua erecta, elata superbia : impelle lateribus et humeris, ventila cornibus, mitte foras quod non emisisti. Certe ipsa tota causa est, quia tu justus et alii injusti, et indignum erat ut justus esset cum injustis : indignum videlicet, ut frumenta essent inter zizania ; indignum ut oves inter hircos pascerent, donec pastor veniret qui in separando non errat. Ita-ne tu Angelus eradicans zizania ? Non te agnoscerem Angelum eradicantem zizania, nec si jam messis venisset. Ante messem non tu, sed quisquis fuerit, non est verus. Qui designavit messores, designavit et tempus. Possent et homines se Angelos dicere. Invenimus fortasse in Scripturis et homines dictos Angelos, sed tamen ego tempus messis attendo. Angeli tibi nomen potes imponere, tempus messis non potes breviare. Itaque falsum dicis, quia sis : quia nondum venit quando sis. Proinde cum venerit, et veri messores missi fuerint, nescio ubi te inveniant, utrum purgandum qui in horreo recondaris, an alligandum qui in ignem projiciaris. Ideo enim dico, forte, quia non audeo judicare. Modo te foris doleo : utrum sis futurus intus, ignoro.

XVII. Interim audi ex alio Scripturæ testimonio de te scriptum esse, cum vivis ; et noli velle zizania eradicare, quando tempus non est ; sed tu ipse intro redi, cum tempus est. Dicit alia Dei Scriptura : « Filius malus ipse se justum dicit<sup>1</sup>. » Hi sunt humeri et latera et cornua tua. Male fortis, quanto melius esses infirmus ? Male fortis, sed non sanus. Male fortis phreneticus cædit et medicum. Dicis te perfectum, ut facias defectum. Quanto potius, quanto utilius esses infirmus, ut ille te perficeret, qui novit imperfectum tuum ? Apostolus Paulus vas electionis, ne extolleretur in revelationibus (quod dicere non aude-

<sup>1</sup> Prov. xxiv, juxta lxx.